

UUTISTIEDOTE EU:n Lissabonissa sijaitsevalta huumevirastolta

UUDET HUUMEEET: ”LIKKUVAAN KOHTEESEEN OSUMISEN” VAIKEUS

Markkinainnovaatiot ja erikoistuminen ovat haasteita huume politiikalle, toteaa EMCDDA

(5.11.2009, LISSABON **JULKAISTAVAKSI klo 10:00 Keski-Euroopan/Brysselin aikaa**) **EU:n huumeviraston (EMCDDA)** mukaan Euroopassa on entistä monimutkaisemmat ja muutosherkemmät synteettisten huumeiden markkinat. Toimittajat ovat nyt ”erittäin innovatiivisia” tuotantoprosessien, tuotevalikoimien ja markkinoinnin suhteen ja osoittavat kykyä mukautua nopeasti valvontatoimenpiteisiin. Myös ”kasvava erikoistuminen” laittomien huumeiden laillisten vaihtoehtojen (niin kutsuttujen laillisten psykotrooppien) markkinoinnissa on huolestuttavaa kehitystä. **Vuoden 2009 vuosiraportissa: Huumeongelma Euroopassa**, jonka **EMCDDA** julkaisi tänään Brysselissä, kuvataan, miten vaikeaa on ”osua liikkuvaan kohteeseen”.

EU:n varhaisen varoituksen järjestelmä parantaa uusien huumeiden havaitsemista

Euroopassa edistytään jatkuvasti uusien, laittomille huume markkinoille ilmestyvien huumeiden havaitsemisessa, mikä on vuonna 1997 nopean toiminnan mekanismiksi perustetun **EU:n varhaisen varoituksen järjestelmän** ansiota ⁽¹⁾. Yli 90 ainetta on tähän mennessä jäljitetty tämän kanavan kautta. Vuonna 2008 **EU:n jäsenvaltiot** ilmoittivat **EMCDDA:lle** ja **Europolille** ⁽²⁾ kyseisen järjestelmän kautta 13 uudesta psykoaktiivisesta aineesta. Näistä 11 oli uusia synteettisiä huumeita ja kaksi oli kasveja (kratom ja kava). Ensimmäistä kertaa synteettinen kannabinoidi nimeltään JWH-018 oli ilmoitettujen huumeiden joukossa. Aineen polttamisella on samankaltaisia vaikutuksia kuin kannabiksella (katso jäljempänä ”spice”). Tänä **EMCDDA** julkaisee verkossa ”huume profiilin” synteettisistä kannabinoideista ⁽³⁾.

Raportissa todetaan, että synteettisten kannabinoidien ilmestyminen on leimallista uusimmalle designer-huumeiden kehitysvaiheelle, jossa fentanyylipohjaisista huumeista (1980-luku) on siirrytty fenetyyliamiineihin (1980-luvun loppu) ja tryptamiineihin (1990-luku) sekä piperatsiini- ja katoninijohdannaisiin (2000-luku). Merkillepantavaa on myös, että aiempiin vuosiin verrattuna vuonna 2008 ilmoitetuista aineista yhä harvempi kuuluu suuriin kemiallisiin ryhmiin (fenetyyliamiineihin, tryptamiineihin ja piperatsiineihin). Näistä 13:sta kuusi oli katoninijohdannaisia; katoninoni on psykoaktiivinen ainesosa, jota on khatissa.

Internetin valvonta — EMCDDA:n tutkii huumeiden verkkomarkkinoita

Internet on nykyisin psykoaktiivisten aineiden merkittävä markkinapaikka, joka tarjoaa vähittäismyyjille mahdollisuuden tarjota myyntiin suurelle yleisölle tarkoitettuja, säännellyille huumeille vaihtoehtoisia tuotteita. Tämän vuoden raportissa korostetaan näiden ”laillisten vaihtoehtojen” yhä mutkikkaampaa verkkomarkkinointia, kun toimittajat yrittävät kiertää valvontatoimenpiteitä.

Raportin mukaan Internetin seuraaminen on ”yhä tärkeämpi osa uusien huumesuuntausten tunnistamisprosessia”. Vuonna 2009 **EMCDDA** tutki 115 verkkokauppaa 17:ssä Euroopan maassa. Valtaosa tunnistetuista verkossa toimivista vähittäismyyjistä toimi **Yhdistyneessä kuningaskunnassa** (37 prosenttia), **Saksassa** (15 prosenttia), **Alankomaissa** (14 prosenttia) ja **Romaniassa** (7 prosenttia).

Verkkoon ilmestyvät aineet vaihtelevat joissain osissa maailmaa perinteisesti käytetyistä huumeista aina laboratorioissa syntetisoituihin, ihmisillä testaamattomiin kemikaaleihin. Vuonna 2009 uusien myytävien tuotteiden joukossa ovat ”bilepillit”, jotka sisältävät laillisia vaihtoehtoja BZP:lle, jota alettiin äskettäin säännellä ⁽⁴⁾. Verkkomarkkinoiden muihin innovaatioihin kuuluvat eri tuotemerkkien kehittäminen ja houkuttelevien pakkausten käyttö. Tästä on hyvänä esimerkkinä ”spice”.

Onko ”spice” esimakua tulevasta?

Tuotteita, joita markkinoidaan spice-tuotemerkillä ja joita myydään usein suitsukkeina, on seurattu varhaisen varoituksen järjestelmässä vuoden 2008 alusta. Pakkaustietojen mukaan nämä ovat kasvisekoituksia tai kasviperäisiä aineita (yhteensä 14 ainesosaa) ⁽⁵⁾. Viimeaikaiset testit ovat kuitenkin osoittaneet, että jotkin erät sisältävät myös synteettisiä kannabinoideja. Lokakuuhun 2009 mennessä Euroopassa on löydetty spice-tuotteista synteettinen kannabinoidei JWH-018 ja kahdeksan muuta synteettistä kannabinoidei. Näitä ainesosia ei ole mainittu tuotetiedoissa, joten käyttäjät ovat voineet käyttää niitä tietämättään.

EMCDDA:n mukaan vuonna 2009 melkein puolet (48 prosenttia) tutkitusta 115:sta verkossa toimivasta vähittäiskauppiasta tarjosi myyntiin spice-tuotteita. Nämä vähittäiskauppiat sijaitsivat 14:ssä eri Euroopan maassa, suurin osa sijaitti **Yhdistyneessä kuningaskunnassa** (42 prosenttia) ja merkittävä määrä **Romaniassa** (15 prosenttia), **Irlannissa** (7 prosenttia) ja **Latviassa** (7 prosenttia). Spice-tuotteita oli myös saatavilla laillisia psykotrooppeja myyvistä ”head shop” tai ”smart shop” -liikkeistä ainakin yhdeksässä EU:n jäsenvaltiossa (**Tšekissä, Saksassa, Latviassa, Liettuassa, Luxemburgissa, Itävallassa, Puolassa, Portugalissa, Yhdistyneessä kuningaskunnassa**).

Synteettisiä kannabinoideja koskevat huolenaiheet ovat johtaneet siihen, että monet maat ovat ryhtyneet oikeudellisiin toimiin spice-tuotteiden tai vastaavien yhdisteiden kieltämiseksi tai sääntelemiseksi muulla tavoin (**Saksa, Viro, Ranska, Liettua, Luxemburg, Itävalta, Puola ja Ruotsi**). Verkossa on äskettäin ollut kaupan spice-tuotteiden vaihtoehtona vähintään 27 poltettavaa rohdossekoitusta, joita myydään erilaisilla nimillä (esim. ”Smoke” ja ”Sence”). Spice-tuotteita korvaavien tuotteiden nopea ilmaantuminen korostaa tämän markkinapaikan kykyä vastata nopeasti psykoaktiivisten aineiden oikeudellisen aseman muuttumiseen.

EMCDDA:n johtaja Wolfgang Götz toteaa: ”Yritykset kiertää huumevalvontaa markkinoimalla sääntelemättömiä korvikkeita eivät ole uusia. Uutta sen sijaan ovat nyt kokeiltavien aineiden laaja kirjo, tahallisesti väärillä pakkausmerkinnöillä varustettujen tuotteiden aggressiivinen markkinointi, Internetin lisääntyvä käyttö ja nopeus, jolla markkinat reagoivat sääntelytoimenpiteisiin. Jos spice on esimakua tulevasta, Euroopan on varmistettava, että sen toimet ovat riittävät nopeasti kasvavaan haasteeseen vastaamiseksi.”

MUUT KEHITYSSUUNNAT SYNTEETTISTEN HUUMEIDEN MARKKINOILLA

Viimeaikaiset muutokset ekstaasimarkkinoilla

Tänään julkaistusta raportista käy ilmi, että vuoteen 2007 asti useimmat analysoidut ekstaasitabletit sisälsivät MDMA:ta tai jotain muuta ekstaasin kaltaista ainetta (esim. MDA, MDEA). Uudemmat alustavat tiedot antavat kuitenkin viitteitä joidenkin EU:n jäsenvaltioiden tilanteessa meneillään olevista muutoksista. Esimerkiksi noin puolessa **Tanskassa** tai **Alankomaissa** takavarikoiduista tai myydyistä ekstaasitableteista ei löytynyt MDMA:ta. Sen sijaan tableteissa oli mCPP:tä ⁽⁶⁾.

Ekstaasimarkkinoiden muutokset voivat olla osoitus siitä, että lähtöaineiden, laittomien huumeiden valmistuksessa käytettävien valvottujen kemikaalien, kaupan estämiseen tähtäävät toimet ovat olleet entistä tuloksellisempia (katso laatikko, luku 4). Pula PMK:sta, MDMA:n valmistuksessa käytettävästä tärkeimmästä lähtöaineesta, on yksi mahdollinen selitys ekstaasin koostumuksen viimeaikaisiin muutoksiin. Vielä ei ole varmaa, onko tämä kehitys tilapäinen poikkeama vai merkitseekö se merkittävämpää muutosta markkinoilla. **EMCDDA** ja **Europol** julkaisevat yhteisen analyysin ekstaasimarkkinoista vuonna 2010.

Eurooppa on edelleen ekstaasituotannon pääalue tuotannon keskittyessä **Alankomaihin** ja **Belgiaan** ja vähemmässä määrin **Saksaan, Yhdistyneeseen kuningaskuntaan** ja **Puolaan**. Vuonna 2007 Euroopassa takavarikoitiin noin 13 miljoonaa ekstaasitablettia. Arvion mukaan 10 miljoonaa eurooppalaista aikuista (15–64-vuotiaat) on kokeillut ekstaasia ainakin kerran ja noin 2,5 miljoonaa on käyttänyt sitä viimeksi kuluneen vuoden aikana. Useimmat käyttäjät ovat nuoria aikuisia (15–34-vuotiaita) — noin 7,5 miljoonaa heistä on joskus kokeillut ekstaasia ja noin 2 miljoonaa on käyttänyt sitä viimeksi kuluneen vuoden aikana. Ekstaasin käytön suuntaukset ovat yleisesti vakiintuneet Euroopassa (katso kuva GPS-21, osat i ja ii).

Metamfetamiini leviää vähitellen uusille alueille

Metamfetamiini ei ole toistaiseksi onnistunut pääsemään Länsi-Euroopan suurille piristemarkkinoille, joissa kokaiini ja amfetamiini edelleen hallitsevat. On kuitenkin olemassa merkkejä siitä, että metamfetamiini on alkanut vähitellen levitä uusille alueille.

Metamfetamiinin käyttö on Euroopassa perinteisesti keskittynyt **Tšekkiin**. Nykyisten raporttien mukaan metamfetamiinin saatavuus näyttää parantuvan osassa Pohjois-Eurooppaa, kuten **Norjassa** ja **Ruotsissa**, joissa amfetamiini on ollut perinteinen piristevalinta. Markkinatekijät ja lähtökemikaalit ovat tässäkin ilmeisen tärkeässä asemassa. Metamfetamiinin tuotantolaitokset näyttävät asettuneen **Liettuaan**, jonka maantieteellinen sijainti helpottaa metamfetamiinin lähtöaineen BMK:n tuontia Euroopan unionin ulkopuolelta.

Vuonna 2007 Euroopassa ilmoitettiin melkein 4 500:sta metamfetamiinin takavarikosta, joissa takavarikoitiin noin 340 kg huumetta. **Norjan** osuus oli suurin takavarikoiden lukumäärästä (1 284) ja niissä talteen saadun metamfetamiinin määrästä (167 kg). Euroopassa toiseksi eniten metamfetamiinia (51 kg) takavarikoitiin **Ruotsissa** (katso taulukot SZR 17 ja SZR 18).

Euroopassa metamfetamiinia on perinteisesti tuotettu **Tšekissä** pienmuotoisissa keittiölaboratorioissa, joissa pieniä määriä tuotetaan henkilökohtaiseen tai paikalliseen kulutukseen (näistä laboratorioista noin 390 löytyi vuonna 2007). **Europol** ilmoittaa kuitenkin nyt muutamien suurehkojen tuotantolaitosten löytymisestä ja hävittämisestä muualla Euroopassa, kuten **Saksassa** ja **Alankomaissa** ⁽⁷⁾.

Tänään julkaistavassa raportissa varoitetaan, että ”leväperäisyyteen ei kuitenkaan ole varaa metamfetamiinin tuotannon suhteellisen helppouden ja sen huomattavan kielteisten kansanterveysvaikutusten vuoksi”. Hyvänä esimerkkinä tästä on **Slovakia**, jossa metamfetamiinia koskevat ongelmat ovat lisääntyneet merkittävästi viime vuosina. Noin neljäsosa (26 prosenttia) hoitoon tulevista asiakkaista **Slovakiassa** ilmoittaa metamfetamiinin pääasialliseksi huumeekseen.

EMCDDA:n johtaja Wolfgang Götz kommentoi tämänpäiväisiä uutisia ja toteaa: ”Huumemarkkinoiden nopea liikkuvuus ja kehittyminen osoittavat, miten globalisaatio ja innovointi luovat entistä suurempia haasteita. Nykyisiä lähestymistapoja uusien psykoaktiivisten aineiden käytön seurantaan ja torjuntaan on myös kehitettävä, jos haluamme, että ne pysyvät tämän muuttuvan ilmiön tahdissa.”

Huomautuksia

Vuoden 2009 vuosiraportin tiedot perustuvat vuoden 2007 tilanteeseen tai viimeiseen vuoteen, jolta tietoja on saatavissa.

Tässä uutistiedotteessa mainitut kuvat ja taulukot ovat vuoden 2009 tilastotiedotteesta, joka on saatavilla osoitteessa <http://www.emcdda.europa.eu/stats09>

Tietoa kaikista vuosiraportin tuotteista, uutistiedotteista, palveluista ja tapahtumista sekä linkkejä niihin on osoitteessa <http://www.emcdda.europa.eu/events/2009/annual-report>

Tämä uutistiedote perustuu laajalti raportin yleiskatsaukseen ja lukuun 8.

⁽¹⁾ Lisätietoja saa osoitteesta <http://www.emcdda.europa.eu/drug-situation/new-drugs> ja <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index40105EN.html>

⁽²⁾ Täydellinen luettelo aineista on neuvoston päätöksen 2005/387/YOS täytäntöönpanoa koskevan EMCDDA:n ja Europolin vuosikertomuksen 2008 liitteessä 2 (Annex 2 to the 2008 EMCDDA–Europol annual report on the implementation of Council Decision 2005/387/JHA) <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index33227EN.html>

⁽³⁾ Synteettisten kannabinoidien huumeprofiili – <http://www.emcdda.europa.eu/publications/drug-profiles>

⁽⁴⁾ EU:n neuvosto antoi 3. maaliskuuta 2008 päätöksen, jossa 1-bentsyyliiperatsiini (BZP) määriteltiin uudeksi psykoaktiiviseksi aineeksi, johon sovelletaan valvontatoimenpiteitä ja rikosoikeudellisia säännöksiä EU:n jäsenvaltioissa. Katso <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index16783EN.html>

⁽⁵⁾ Katso EMCDDA:n spice-raportti osoitteessa <http://www.emcdda.europa.eu/publications/thematic-papers>

⁽⁶⁾ mCPP:tä on seurattu varhaisen varoituksen järjestelmässä vuodesta 2004.

⁽⁷⁾ Katso s. 20, EMCDDA–Europol report ‘Methamphetamine: a European Union perspective in the global context’, <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index82068EN.html>

Katso myös <http://www.emcdda.europa.eu/publications/drug-profiles/methamphetamine>